

Bruxelles, 29. rujna 2021.
(OR. en)

12315/21

LIMITE

CT 123
ENFOPOL 335
COSI 175
JAI 1029
COTER 118
COPS 335
COASI 144
CORDROGUE 40
RELEX 805
CFSP/PESC 872

NAPOMENA

Od:	Koordinator EU-a za borbu protiv terorizma
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	ST 11556/1/21 REV 1
Predmet:	Afganistan: Akcijski plan za borbu protiv terorizma

Vijeće Europske unije (pravosuđe i unutarnji poslovi) 31. kolovoza 2021. navelo je sljedeće: „EU i njegove države članice učinit će sve što je u njihovoj moći kako bi osigurali da stanje u Afganistanu ne dovede do novih sigurnosnih prijetnji za građane i građanke EU-a.” Vijeće Europske unije (vanjski poslovi) 17. rujna 2021. navelo je sljedeće: „(...) sprečavanje toga da Afganistan služi kao baza za prihvat, financiranje ili izvoz terorizma u druge zemlje. Treba uložiti sve napore kako bi talibani prekinuli sve izravne i neizravne veze s međunarodnim terorizmom.”

Ovim Akcijskim planom za borbu protiv terorizma utvrđuju se područja djelovanja u kojima bi EU i njegove države članice mogli pravodobno pripremiti i mobilizirati postojeće instrumente kako bi se predvidjeli i riješili mogući rizici od terorizma za unutarnju sigurnost EU-a koji proizlaze iz talibanskog preuzimanja vlasti u Afganistanu.

Akcijski plan za borbu protiv terorizma razvijen je u koordinaciji sa službama Komisije, ESVD-om, predsjedništvom i relevantnim agencijama EU-a iz područja pravosuđa i unutarnjih poslova (PUP). U njemu su navedene 23 preporuke za djelovanje koje su podijeljene u četiri područja: I. sigurnosne provjere: sprečavanje infiltracije; II. strateški obavještajni podaci / strateško predviđanje: sprečavanje da Afganistan postane utočište za terorističke skupine; III. praćenje i suzbijanje propagande i mobilizacije; IV. suzbijanje organiziranog kriminala kao izvora financiranja terorizma.

Bliska suradnja s međunarodnim partnerima bit će ključna u svim tim područjima. Akcijski plan za borbu protiv terorizma i njegova provedba preispitat će se nakon šest mjeseci uz savjetovanje s Radnom skupinom za terorizam i Radnom skupinom za terorizam (međunarodni aspekti), a nakon toga svakih šest mjeseci. Komisiju se potiče da istraži mogućnost mobilizacije postojećih financijskih instrumenata kako bi se poduprla provedba ovog Akcijskog plana.

I. Sigurnosne provjere: sprečavanje infiltracije terorista u EU

Važno je da se na vanjskim granicama EU-a i tijekom odobravanja azila, izdavanja viza i drugih relevantnih postupaka provode **pravodobne i pojačane sigurnosne provjere**. Cilj je učinkovito utvrditi identitet onih pojedinaca koji predstavljaju ili bi mogli predstavljati rizik za unutarnju sigurnost EU-a te izbjeći infiltraciju terorista u EU. Informacije je potrebno pravodobno i koordinirano razmjenjivati kako bi se izbjegli svi nedostaci u razmjeni informacija povezanih s terorizmom ili informacija koje se odnose na pojedinaca među relevantnim nadležnim nacionalnim tijelima. To se posebice odnosi na razmjenu informacija između tijela za kazneni progon i drugih sigurnosnih tijela i tijela nadležnih za azil i migracije. U obzir bi trebalo uzeti sve relevantne informacije o određenoj osobi.

Preporuke za djelovanje:

1. Nadležna tijela država članica trebaju optimizirati svoje **sustavne provjere** biografskih i biometrijskih podataka afganistanskih državljana ili osoba za koje se pretpostavlja da su afganistanski državljani ili državljana drugih zemalja koji dolaze iz Afganistana, ili tvrde da dolaze iz Afganistana i stižu na vanjske granice EU-a¹. Te provjere potrebno je provoditi koristeći se svim relevantnim bazama podataka (SIS, Eurodac – provjera i registracija, sustavi i baze podataka Europol, sustav ECRIS-TCN², VIS, baze podataka Interpola³) **u skladu s postojećim pravnim zahtjevima za takve pretrage**. Trebalo bi pregledavati i okvir iz Prüma, na temelju relevantnih informacija u policijskim bazama podataka država članica. Kad god je to relevantno, trebalo bi se koristiti podacima iz PNR-a i API-ja. Također je važno osigurati odgovarajuću suradnju s NATO-om u pogledu upotrebe, posebice, baze podataka BICES za informacije s bojišta iz Afganistana i drugih ratnih zona. Ako je to moguće pravno i u praksi, navedene sigurnosne provjere trebalo bi provesti prije nego dotična osoba prijeđe vanjsku granicu EU-a određene države članice, odnosno u zemlji podrijetla ili zemlji tranzita. To bi trebao biti slučaj i u odnosu na zakonite rute prema EU-u, u slučajevima kao što je spajanje obitelji.

¹ Uključujući one koji su bili evakuirani u EU.

² Sustav ECRIS-TCN u fazi je javne nabave i očekuje se da će biti potpuno operativan do kraja 2022.

³ Konkretno: nominalni podaci, baza podataka o ukradenim i izgubljenim putnim ispravama, strani teroristički borci, AFIS, putne isprave povezane s obavijestima (TDAWN).

2. **Nadležna tijela država članica trebaju nastaviti i dodatno pojačati svoju pravodobnu razmjenu informacija** i ulaganje u potrebne resurse za otkrivanje, praćenje, motrenje i presretanje mogućih terorista. To se odnosi na sve pojedince koji dolaze u EU⁴ iz regije Afganistana. Taj se rad treba temeljiti na naporima uložanima u vezi sa stranim terorističkim borcima koji putuju u Siriju i Irak te iz njih. Europol na zahtjev država članica može pomoći u tom procesu pregledavanjem svojih baza podataka i pružanjem dostupnih dopunskih informacija. Time bi se doprinijelo i suočavanju s prijetnjom koju predstavljaju strani teroristički borci koji putuju iz Afganistana⁵.

3. Kako bi se omogućio zajednički pristup u pogledu pojačanih sigurnosnih provjera, Radna skupina za terorizam treba u bliskoj suradnji s drugim relevantnim radnim skupinama Vijeća razviti **protokol** kojim se uspostavlja jedinstven postupak koji treba odobriti Stalni odbor za operativnu suradnju u području unutarnje sigurnosti (COSI). Unutar tog protokola agencije EU-a (Europol, Frontex) trebale bi, u okviru svojih mandata i na zahtjev država članica, pružati potporu nadležnim nacionalnim tijelima, posebice raspoređivanjem relevantnih stručnjaka i stavljanjem na raspolaganje usmenih prevoditelja, kulturnih posrednika, uređaja i alata za olakšavanje brzog i izravnog pristupa posebnim bazama podataka agencija. Protokolom se ne zadire u načelo da nacionalna sigurnost ostaje u nadležnosti svake države članice.

⁴ Uključujući one koji su bili evakuirani u EU.

⁵ Tim za praćenje i dalje procjenjuje da postoji otprilike između 8 000 i 10000 stranih terorističkih boraca, i većinom dolaze iz, među ostalim, središnje Azije, regije sjevernog Kavkaza u Ruskoj Federaciji, Pakistana i kineske Autonomne ujgurske regije Xinjiang. Iako je većina u prvom redu povezana s talibanima, mnogi podupiru i Al Qaidu. Drugi su povezani s ISIL-om ili su simpatizeri ISIL-a. Izvješće UN-a S/2021/486.

4. **Europol, Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex) i Europski potporni ured za azil (EASO)** trebaju započeti logističke pripreme za moguće uvođenje, na zahtjev država članica, na primjer dubinskih provjera, ispitivanja⁶ i uzimanja otisaka prstiju na vanjskim granicama EU-a. To je potrebno učiniti u okviru njihovih mandata kako bi se osiguralo brzo uvođenje i provedba, osobito u slučaju velikog broja dolazaka pojedinaca kao posljedice stanja u Afganistanu. Mogli bi se razviti zajednički pokazatelji rizika koji bi se mogli upotrebljavati u nadzoru državnih granica. Mogao bi se razmotriti „pristup utemeljen na žarišnim točkama” s multidisciplinarnim timovima. Europol bi, prema potrebi u suradnji s drugim agencijama, mogao započeti s osposobljavanjem gostujućih službenika. Njih bi se prema potrebi moglo brzo razmjestiti na vanjskoj granici u svrhu sigurnosnih kontrola druge linije. Već bi se moglo identificirati usmene prevoditelje i kulturne posrednike s relevantnim jezicima (paštunski/dari) te provesti sigurnosnu provjeru za njih. Osim toga, mogle bi se provesti pripreme kako bi se omogućilo brzo uvođenje tih usluga. Zapošljavanjem je potrebno upravljati⁷, podložno postupcima i zahtjevima mandata agencija.
5. Kako bi se učinkovitije provjeravale osobe evakuirane iz Afganistana i otkrili pojedinci koji dolaze iz Afganistana na vanjske granice EU-a i mogli bi predstavljati prijetnju unutarnjoj sigurnosti EU-a, te s obzirom na potrebu za poboljšanim sigurnosnim provjerama i razmjenom informacija, ključno je nadležnim nacionalnim tijelima i Europolu staviti na raspolaganje ažurirane **informacije s bojišta**. Vlada SAD-a i države članice EU-a te Europol i Eurojust uspostavili su kontakte, kanale i postupke za razmjenu informacija s bojišta, među ostalim iz Afganistana. I dalje je ključno ukloniti nedostatke u protoku informacija i osigurati najbolju moguću dostupnost svih relevantnih informacija s bojišta iz Afganistana.

⁶ Ispitivanje i dubinska provjera koje provodi Frontex također su relevantni kako bi se nacionalnim tijelima pružila potpora u prikupljanju informacija, što je osmišljeno kako bi se povećali kapaciteti za reagiranje, npr. u pogledu terorističkih boraca.

⁷ Primjerice, kvalificiranih afganistanskih državljana koji su prošli sigurnosnu provjeru i koji su evakuirani u Europu i već su radili za EU ili države članice u Afganistanu.

Također je ključno osigurati da se relevantni podaci dodaju u Schengenski informacijski sustav (SIS) u skladu s postupcima koje je odobrio COSI⁸ ⁹. Podaci trebaju biti dostatne kvalitete i uključivati potrebne alfanumeričke podatke¹⁰.

6. Sigurnosne provjere koje se odnose na **afganistanske građane koje je SAD evakuirao** na zapadni Balkan jednako su relevantne za sigurnost EU-a. Od vlade SAD-a trebalo bi tražiti jasnoću u pogledu predviđenog postupka sigurnosne provjere prije daljnjeg putovanja u SAD za one afganistanske građane koje je SAD stavio u tranzit u EU-u i na zapadnom Balkanu. To se, na primjer, primjenjuje na primjenjive postupke, rokove i daljnje postupanje u vezi s odbijenim zahtjevima za izdavanje vize za ulazak u SAD. Time će se pak omogućiti bolja procjena mogućih sigurnosnih posljedica za države članice EU-a. Za one pojedince koji su stavljeni u tranzit na zapadnom Balkanu i kojima je odbijena viza za ulazak u SAD, vladu SAD-a trebalo bi pozvati da s tijelima država članica i/ili Europolom podijeli osobne i biometrijske podatke, kao i razloge za odbijanje takvih zahtjeva. Te će informacije poslužiti kao pravna osnova za registraciju tih pojedinaca u SIS-u, ako su ispunjeni odgovarajući uvjeti. Nadalje, pomoć SAD-a ključna je za dubinsku provjeru afganistanskih građana koji se nalaze u bazama SAD-a u EU-u, ali su zatražili azil u državama članicama EU-a.
7. Potrebna je procjena načina postupanja s afganistanskim građanima ili državljanima drugih zemalja koji potječu iz Afganistana i koji su stigli u EU (npr. evakuacijskim letovima) i u pogledu kojih **postoje naznake ili dokazi da predstavljaju sigurnosnu prijetnju**. U obzir bi trebalo uzeti stanje u Afganistanu. Trebalo bi istražiti razmjenu relevantnih informacija, po mogućnosti uključujući informacije s bojišta, kako bi se omogućila istraga i mogući kazneni progon tih pojedinaca.

⁸ Utvrđivanje postupka za ocjenjivanje i mogući unos informacija iz trećih zemalja o osumnjičenim stranim terorističkim borcima u Schengenski informacijski sustav, dok. 13037/20. Taj bi se postupak primjenjivao i na postupanje s informacijama iz trećih zemalja koje se odnose na osumnjičenike za terorizam iz Afganistana.

⁹ Trenutačno se pregovara o uredbama o Europolu i SIS-u.

¹⁰ Kad novi SIS postane operativan (početak 2022.), bit će moguće unijeti upozorenja koja sadrže samo podatke o otiscima prstiju.

Eurojust bi trebao pružati potporu državama članicama u vezi s tim kaznenim progonom. EASO podupire uprave za azil u otkrivanju podnositelja zahtjeva na koje se može primijeniti jedna od klauzula o isključenju pružajući im osposobljavanje i alate specifične za pojedinu zemlju, među ostalim za Afganistan¹¹. Smjernice o primjeni osnova za isključenje u odnosu na podnositelje zahtjeva iz Afganistana (uključujući npr. moguće teroriste) dostupne su i u EASO-vim smjernicama za Afganistan.

II. Strateški obavještajni podaci / strateško predviđanje: sprečavanje da Afganistan postane utočište za terorističke skupine

Postoji rizik da talibani i dalje održavaju bliske veze s Al Qaidom¹² i omogućuju Al Qaidi (i drugim terorističkim skupinama) prisutnost i prilike za razvoj svojih aktivnosti u Afganistanu. To bi trebalo pomno pratiti i redovito procjenjivati. Čak i ako bi se Al Qaida neko vrijeme pritajila i ne bi se provodila vanjska djelovanja koja bi se mogla izravno pripisati njezinoj prisutnosti u Afganistanu, Al Qaida bi i dalje imala utočište i vrijeme za obnovu svojeg sjedišta, kao i priliku da vodi i nadahnjuje povezane skupine.

Trebalo bi pratiti i kontinuirane aktivnosti ISIS-a Khorosan (IS-K) u Afganistanu. Bez prisutnosti na terenu u Afganistanu bit će velik izazov dobiti čvrste i pouzdane obavještajne podatke o aktivnostima terorističkih skupina i s njima povezanih skupina. Ključni su strateška razmjena informacija i redovita savjetovanja s ključnim partnerima.

¹¹ EASO-va izvješća o informacijama o zemlji podrijetla pružaju opće osnovne informacije i posebne informacije o onima koji su uključeni u sukob.

¹² Prema UN-u (Izvješće Tima za praćenje sankcija Vijeću sigurnosti UN-a od 1. lipnja 2021., dok. S/2021/486), od potpisivanja sporazuma u veljači 2020. talibani su nastavili održavati bliske veze s Al Qaidom te i dalje dopuštaju prisutnost Al Qaide u Afganistanu.

Preporuke za djelovanje:

8. Države članice trebaju na dobrovoljnoj bazi ali dosljedno putem centra EU INTCEN razmjenjivati strateške **obavještajne podatke o terorističkim prijetnjama** koje proizlaze iz razvoja događaja u Afganistanu. INTCEN bi trebao osigurati da se pojačano pružaju izvješća radi procjene prisutnosti i aktivnosti terorističkih skupina u Afganistanu. Takvim izvješćivanjem trebalo bi obuhvatiti i financiranje tih terorističkih skupina te prisutnost stranih terorističkih boraca. Europol bi trebalo potaknuti da pruži potporu nacionalnim tijelima država članica u njihovim naporima za praćenje kretanja terorista između EU-a i Afganistana, među ostalim putem jedinice EU-a za prijavljivanje neprihvatljivog internetskog sadržaja. Potrebno je osigurati postupke i mehanizme za okupljanje svih relevantnih aktera kako bi se zajamčio sveobuhvatan i koordiniran odgovor EU-a u stvarnom vremenu. Stratešku razmjenu informacija s pouzdanim partnerima iz trećih zemalja o pitanju utočišta za terorističke skupine u Afganistanu i povezanim rizicima trebalo bi dodatno poboljšati, u skladu s pravnom stečevinom EU-a o temeljnim pravima, uključujući privatnost.
9. Europolu bi trebalo pružiti potporu kako bi u svojoj **jedinici EU-a za prijavljivanje neprihvatljivog internetskog sadržaja** mogao zapošljavati govornike paštunskog/dari/uruskog/farsija koji su prošli sigurnosnu provjeru. Taj raspon jezika specijaliziran je skup vještina koji trenutačno nije na raspolaganju Europolu. Cilj bi bio praćenje društvenih mreža i drugih izvora, uključujući informacije o mogućim pozivima na teroristička kretanja u Afganistan i iz njega. Kako bi se olakšalo zapošljavanje osoba s tim skupom vještina u agencijama EU-a u području PUP-a, mogla bi se razmotriti uspostava **baze jezičnih stručnjaka koji su prošli sigurnosnu provjeru na razini EU-a** (uključujući evakuirano bivše osoblje delegacije EU-a u Kabulu i slično lokalno osoblje).

10. EU treba **ojačati dijalog, promicati stratešku razmjenu informacija i osigurati veću interakciju** s nekim od zemalja koje graniče s Afganistanom, kao i sa zemljama u regiji, relevantnim zemljama Vijeća za suradnju u Zaljevu te globalno s onima koji imaju pristup informacijama o Afganistanu. Potrebno je u potpunosti iskoristiti „regionalnu političku platformu za suradnju sa zemljama u susjedstvu Afganistana”, koju treba uspostaviti ESVD kao rezultat sastanka u Gymnichu 3. rujna 2021. i za koju se očekuje da će uključivati protuteroristički aspekt. To uključuje i pokretanje inicijative Tim Europa čiji je cilj rješavanje pitanja prisilnog raseljavanja u regiji. Nadalje, potrebno je primijeniti postojeće instrumente. Oni bi trebali obuhvaćati EU-ove dijaloge o borbi protiv terorizma sa zemljama u regiji, koji bi se trebali temeljiti na povećanoj mobilizaciji alata EU-a za izgradnju kapaciteta za borbu protiv terorizma i EU-ove mreže stručnjaka za borbu protiv terorizma pri odabranim delegacijama EU-a. Trebalo bi istražiti upućivanje dodatnih EU-ovih stručnjaka za borbu protiv terorizma u delegacije EU-a u regiji, ako to dopuštaju raspoloživa proračunska sredstva¹³. Pružanjem pomoći susjednim zemljama koje primaju izbjeglice iz Afganistana također bi se doprinijelo sprečavanju radikalizacije među osobama koje borave u kampovima. Primjeri takve pomoći mogli bi biti obrazovanje te osiguravanje sredstava za život i dobrih humanitarnih i sigurnosnih uvjeta.

¹³ Trenutačno u regiji postoje radna mjesta za EU-ove stručnjake za borbu protiv terorizma u Pakistanu i u Kirgistanu za središnju Aziju.

11. Sustav UN-a i drugi **multilateralni kanali** mogli bi biti važan izvor informacija. EU i države članice trebaju nastaviti podupirati visokokvalitetno izvješćivanje UN-a o prisutnosti i djelovanju terorističkih skupina u Afganistanu. Također bi trebali dostavljati relevantne informacije Uredu Ujedinjenih naroda za borbu protiv terorizma (UNOCT), UN-ovu Odboru za borbu protiv terorizma (UN CTED) i Odboru Vijeća sigurnosti UN-a na temelju rezolucija 1267 (1999), 1989 (2011) i 2253 (2015) o ISIL-u (Daiš), Al Qaidi i povezanim pojedincima, skupinama, poduzećima i subjektima. EU bi se isto tako trebao politički angažirati te tražiti informacije i koordinaciju putem globalne koalicije za borbu protiv Daiša i Globalnog foruma za borbu protiv terorizma. Osim toga, EU treba surađivati sa skupinom G7 kako bi se promicala razmjena informacija. Na temelju takve razmjene informacija započelo je mapiranje sigurnosne opreme ostavljene u Afganistanu. Istražit će se daljnja suradnja s NATO-om uz potpuno poštovanje njegova temeljnog mandata.
12. EU i njegove države članice trebaju razmotriti i zajedno s međunarodnim partnerima istražiti na koji se način talibanima najučinkovitije mogu uputiti jasni i neupitni zahtjevi da **terorističkim skupinama uskrate utočište na afganistanskom tlu** te kako bi se moguće obveze mogle pratiti. Bez prejudiciranja rasprave o priznanju talibanske vlade i ponovnom pružanju razvojne pomoći, rješavanje pitanja utočišta treba biti dio razmatranja.

III. Praćenje i suzbijanje propagande i mobilizacije

Talibansko preuzimanje vlasti dalo je poticaj propagandi i mobiliziralo potporu terorističkim i islamističkim ekstremistima diljem svijeta i izvan granica Afganistana, među ostalim i u Europi. Razvoj događaja u Afganistanu potvrđuje važnost borbe protiv širenja ekstremističke islamističke ideologije na međunarodnoj razini.

Preporuke za djelovanje

13. EU INTCEN i jedinica EU-a za prijavljivanje neprihvatljivog internetskog sadržaja u okviru Europolu trebaju **pratiti i analizirati** talibansko preuzimanje vlasti u Afganistanu s obzirom na **globalnu terorističku i islamističku ekstremističku propagandu**, uključujući utjecaj na osobe u Europi koje su u opasnosti od radikalizacije. Talibani, kao i sjedište Al Qaide i povezane skupine, mogli bi provoditi strateške komunikacijske kampanje za razvoj i širenje islamističkog ekstremističkog diskursa. Potrebno ih je pratiti, među ostalim i na društvenim medijima. To uključuje praćenje talibanske politike prema ženama i djevojčicama te talibanskog uskraćivanja slobode izražavanja, vjeroispovijesti itd., što može imati negativne utjecaje u Europi. Praćenje bi trebalo obuhvatiti i moguće pokušaje Daiša da iskoristi stanje u Afganistanu kako bi se povećala vidljivost i privlačnost skupine ISIS Khorasan, kao i mogući nasilni desničarski i ljevičarski ekstremistički diskurs kao odgovor na događaje nakon talibanskog preuzimanja vlasti.

14. Potrebno je razmotriti analizu učinka i druge analize, potporu razvoju **protupropagande** i razmjeni najboljih praksi, među ostalim putem Mreže za osvješćivanje o radikalizaciji (RAN) i EU-ova Odjela za stratešku komunikaciju u okviru ESVD-a u pogledu **komunikacijskih strategija**. Potreban je i odgovarajući odgovor poduzeća u području društvenih medija te suradnja s njima. Cilj je osigurati uklanjanje terorističkog sadržaja¹⁴ i govora mržnje na internetu. Potrebno je osigurati kontinuiranu potporu politika državama članicama kako bi im se pomoglo u razvoju sposobnosti strateške komunikacije te povećala svijest o komunikacijskim izazovima. Osim toga, potrebno je razmotriti potporu projektima strateške komunikacije i protupropagandnim projektima u regiji. Mreža za osvješćivanje o radikalizaciji trebala bi prikupiti i prilagoditi postojeće dobre prakse u području protupropagande te, ako je to moguće, pripremiti skup alata za države članice. Države članice mogu poticati osobe afganistanskog podrijetla da sudjeluju u protupropagandnim nastojanjima. Države članice trebale bi blisko surađivati sa svojim lokalnim tijelima kako bi poduprle osobe koje su podložne radikalizaciji, uključujući one afganistanskog podrijetla.

¹⁴ Trebalo bi pojačati pripreme za primjenu uredbe o terorističkom sadržaju na internetu.

15. Afganistanci su već desetljećima izloženi širenju ekstremističke islamističke ideologije pod vanjskim utjecajem. **Širenje i utjecaj islamističke ekstremističke ideologije**, kako u regiji tako i u svijetu, zahtijevaju detaljnu procjenu kako se boriti protiv tog problema te kako te napore snažnije integrirati u vanjsku politiku EU-a. Kontinuirana suradnja EU-a sa Saudijskom Arabijom na smanjenju islamističke ekstremističke prozelitizacije može pomoći u tom nastojanju. Slični dijalozi, među ostalim usporedno s redovitim dijalozima o borbi protiv terorizma, mogli bi se u bliskoj suradnji s državama članicama pokrenuti sa zemljama u kojima su prisutne aktivnosti za promicanje ekstremističke islamističke ideologije na međunarodnoj razini. To pitanje može biti uključeno i u dijalog s regionalnim organizacijama. Relevantne radne skupine Vijeća trebale bi ocijeniti preporuke za pristupe EU-a u dvjema nedavnim studijama službi Komisije o širenju fundamentalističkog islama/salafizma u Sahelu i zapadnoj Africi¹⁵. Najveća važnost mora se dati jačanju izvješća koja pružaju delegacije EU-a i stručnjaci za borbu protiv terorizma, integraciji, prema potrebi, u okviru programâ razvojne pomoći, kao i suradnji s relevantnim misijama ZSOP-a u regiji. To je potrebno učiniti u skladu s temeljnim mandatima tih misija. Potrebno je razmotriti i daljnje stručne studije. Time će se olakšati donošenje informiranih odluka.

IV. **Suzbijanje organiziranog kriminala kao izvora financiranja terorizma**

Vjeruje se da talibani kontroliraju većinu proizvodnje opijuma i uzgoja maka u Afganistanu. To se smatra jednim od njihovih glavnih izvora prihoda. Vjeruje se i da talibani sudjeluju u proizvodnji sintetičkih droga ili trgovini njima. Povećanje proizvodnje opijuma u Afganistanu izravno utječe na dostupnost heroina na tržištima EU-a na koja on uglavnom dolazi balkanskom rutom.

¹⁵ Rasprava u okviru Radne skupine za terorizam (međunarodni aspekti) okvirno je zakazana za prosinac 2021.

Međutim, u zadnje vrijeme stiže i južnom rutom, kroz istočnu i južnu Afriku¹⁶. Izdvajanje efedrina¹⁷ i proizvodnja metamfetamina u Afganistanu brzo su se proširili posljednjih godina¹⁸. Postoje novi dokazi o tome da talibanske skupine tako financiraju svoje aktivnosti¹⁹.

Oružje²⁰ koje su talibani zaplijenili nakon povlačenja američkih i savezničkih postrojbi te uzeli od afganistanskih snaga sigurnosti predstavlja prevladavajuću srednjoročnu do dugoročnu prijetnju. To je zato što bi se njime moglo trgovati kako bi se ostvario prihod ili bi se ono moglo upotrijebiti za potporu mrežama organiziranog kriminala i terorističkim ćelijama koje djeluju u Afganistanu i šire u svrhu napada na zapadne ciljeve. Kao u Siriji i Iraku, teroristi mogu uništiti antikvitete u svrhu propagande ili ih prodavati u financijske svrhe. Krijumčarenje migranata / trgovina ljudima mogući su izvor financiranja terorizma i skupine organiziranog kriminala mogu se time koristiti kako bi olakšale infiltraciju terorista u EU. Kako bi se spriječio porast financiranja terorističkih skupina povezanih s Afganistanom i talibanima, trebalo bi nastojati onemogućiti sve moguće prihode povezane s aktivnostima trgovine.

Preporuke za djelovanje

16. **Europol** bi trebao pratiti i procijeniti mogući utjecaj rizika od kriminala povezanih sa stanjem u Afganistanu na sigurnost EU-a i njihov razvoj te osmisliti poboljšani i ažurirani kriminalističko-obavještajni uvid.

¹⁶ Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), 2019., Izvješće o tržištima droga u EU-u za 2019., dostupno na https://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/eu-drug-markets-report-2019_en.

¹⁷ Na Afganistan je usmjerena pozornost u vezi s novom metodom za izdvajanje prekursora metamfetamina, efedrina, iz biljke efedre koja raste u planinskim područjima zemlje.

¹⁸ Čak i ako se čini da je utjecaj na tržišta EU-a dosad bio ograničen, talibani će vjerojatno iskoristiti tu poslovnu priliku.

¹⁹ Novi dokazi o ulozi Afganistana kao proizvođača i dobavljača efedrina i metamfetamina, <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13410/emcdda-methamphetamine-in-Afghanistan-report.pdf>.

²⁰ To uključuje i naočale za noćno gledanje.

17. U okviru izvješćivanja o terorističkim prijetnjama povezanim s Afganistanom EU **INTCEN** treba nastaviti izvješćivati o organiziranom kriminalu povezanom s terorizmom i povezanim pitanjima. Potrebno je obratiti pažnju na oružje, vojnu i posebnu opremu koji su ostavljeni, a za koje postoji rizik da će ih terorističke skupine upotrijebiti u napadima, među ostalim u Europi.
18. **Trgovina drogom:** Europol i Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA), u skladu sa svojim mandatima, i u suradnji s drugim dionicima kao što su Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC), druge agencije EU-a poput Frontexa, zemlje regije i drugi međunarodni partneri, trebali bi procijeniti posljedice razvoja događaja u Afganistanu na proizvodnju i trgovinu drogom. Posebno bi se trebalo usredotočiti na utjecaj na tržište droga u EU-u. U tom je pogledu potrebno istražiti moguće kratkoročne i srednjoročne scenarije. Tom bi se procjenom također moglo utvrditi kako poboljšati kapacitete za praćenje kako bi se podržala i povećala pripravnost i mogući odgovori²¹ na buduće promjene i izazove u Afganistanu i regiji. Procjena bi se trebala usredotočiti i na to kako analizirati veze s kriminalnim mrežama te kako to može dovesti do terorističke aktivnosti. U njoj bi se posebno trebale uzeti u obzir proizvodnja opijata, kanabisa i metamfetamina i trgovina njima te trgovina prekursorima u regiji. Bit će važno osigurati dovoljno sredstava za Europol te omogućiti jasan mandat EMCDDA-e i dostatna sredstva za njezinu provedbu te aktivnosti, posebno s obzirom na planiranu reviziju mandata EMCDDA-e.

²¹ Program EU-ACT za borbu protiv trgovine drogom, uspostavljen u okviru Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru, posvećen je borbi protiv trgovine heroinom u regiji i prema istočnoj obali Afrike. Trebalo bi razmotriti nastavak tog programa, koji ima lokalne timove u Pakistanu, Ukrajini, Gruziji i Tanzaniji.

Posebnu pozornost trebalo bi i dalje posvećivati Afganistanu i susjednim zemljama u operativnim aktivnostima EMPACT-a²² za borbu protiv proizvodnje droge i trgovine drogom. U tom bi pogledu naglasak trebalo staviti na tekuću pripremu operativnih akcijskih planova za 2022. Trebalo bi razmotriti i veću potporu EU-a jačanju sigurnosti granica u regiji, kao što je inicijativa Program upravljanja granicama u srednjoj Aziji i Afganistanu (BOMCA). Potrebno je mobilizirati regionalni program integriranog upravljanja granicama za zemlje na Putu svile²³.

19. EU bi trebao pozvati Afganistan da poštuje svoje obveze u okviru Jedinственe konvencije UN-a o opojnim drogama, posebno u pogledu uzgoja opijumskog maka, te u okviru Konvencije UN-a protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima²⁴. Bez prejudiciranja rasprave o priznanju talibanske vlade i ponovnom pružanju razvojne pomoći, EU bi u bliskoj suradnji sa svim relevantnim regionalnim i međunarodnim dionicima, posebno UNODC-om, mogao istražiti načine da afganistansko gospodarstvo prestane biti ovisno o uzgoju droge i trgovini drogom, kako putem poticaja (kao što su gospodarski poticaji za poljoprivrednike koji ovise o uzgoju maka i alternativni razvojni programi) tako i strožim regulatornim okvirima (kao što su učinkovita postupna zabrana uzgoja maka i trgovine opijatima i sintetičkim drogama u skladu s relevantnim konvencijama UN-a i Općom deklaracijom o ljudskim pravima, posebna djelovanja za zatvaranje nezakonitih laboratorija i „razbijanje” mreža trgovine drogom). Relevantne službe Komisije trebale bi razmotriti pružanje potpore za mjere alternativnog razvoja kako bi se poljoprivrednicima osigurala sredstva za život. Komisija istodobno treba poduzeti mjere opreza kako bi se izbjegla zlouporaba financijskih sredstava.

²² EMPACT je Europska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kaznenih djela. EMPACT se bavi najvažnijim prijetnjama koje predstavljaju organizirani i teški međunarodni kriminal u EU-u. U svibnju 2021. EU je usvojio deset prioriteta EMPACT-a (npr. trgovina drogom i vatrenim oružjem te organizirani kriminal u vezi s imovinom) koji će se provoditi u razdoblju od 2022. do 2025.

²³ 12 milijuna EUR, provodi Međunarodni centar za razvoj migracijske politike (ICMPD).

²⁴ Relevantne konvencije UN-a su: Jedinственa konvencija o opojnim drogama iz 1961., kako je izmijenjena Protokolom iz 1972., Konvencija o psihotropnim tvarima iz 1971. i Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima iz 1988.

20. To bi se vjerojatno moglo učiniti u suradnji s nacionalnim i međunarodnim dionicima sa stručnim znanjem u tom području. Mogla bi se razmotriti i pomoć putem nevladinih organizacija i UN-a. Također postoji potreba za podupiranjem inicijativa usmjerenih na promicanje regionalne suradnje kako bi se suzbila transnacionalna trgovina drogom.
21. **Trgovina vatrenim oružjem:** Afganistan dosad nije bio zemlja izvora trgovine vatrenim oružjem. Vatreno oružje dolazi u EU uglavnom sa zapadnog Balkana. Potencijalna trgovina vatrenim oružjem iz Afganistana u EU vjerojatno će se odvijati rutom jugoistočne Europe. Kako bi se smanjila mogućnost srednjoročnog rizika od trgovine oružjem iz Afganistana u EU, ključna je provedba Akcijskog plana EU-a za kontrolu trgovine vatrenim oružjem za razdoblje 2020. – 2025. Razlog tomu je činjenica da to uključuje EU i partnere iz jugoistočne Europe (zapadni Balkan, Moldova i Ukrajina). Trebalo bi dati prednost operativnim djelovanjima koja uključuju zapadni Balkan te ih ojačati relevantnim operativnim akcijskim planovima EMPACT-a, npr. u području trgovine vatrenim oružjem, visokorizičnih kriminalnih mreža, u cilju borbe protiv nezakonite trgovine dijelovima vatrenog oružja. Europol bi trebao pratiti distribuciju vatrenog oružja ili njegovih sastavnih dijelova na internetu. U tom kontekstu trebalo bi pojačati suradnju sa SAD-om i poduzećima koja se bave brзом dostavom paketa kako bi se povećalo otkrivanje. Frontex i CEPOL trebali bi omogućiti više osposobljavanja o otkrivanju vatrenog oružja za službenike granične i obalne straže, tijela kaznenog progona i carinska tijela. Nedavno izrađeni Frontexov priručnik o otkrivanju vatrenog oružja trebao bi biti glavni alat za službenike na terenu, osobito službenike granične straže i carinske službenike. Frontex bi u suradnji s tijelima zapadnog Balkana te uz potporu EU-a i međunarodnih partnera trebao izraditi verziju koja će se upotrebljavati na zapadnom Balkanu.

22. **Trgovina antikvitetima:** riječ je o praćenju i sveobuhvatnoj procjeni rizika povezanog s nezakonitom trgovinom kulturnim dobrima iz Afganistana. Tu zadaću treba provoditi Europol, uz potporu EMPACT-a, primjerice u okviru operacije Pandora ili drugih operativnih aktivnosti, kao što je operacija Harmakhis. To bi se moglo uključiti u operativni akcijski plan EMPACT-a za 2022. o organiziranom kriminalu u vezi s imovinom. Komisija bi trebala razmotriti izdavanje posebnog novog upozorenja tijelima za tržišta umjetnina i upravljanje granicama, tražeći od njih da pomno prate i postupaju s dužnom pažnjom u pogledu kulturnih dobara iz Afganistana. To se može učiniti u suradnji s Interpolom, UNESCO-om, Svjetskom carinskom organizacijom (WCO), UNODC-om i Međunarodnim vijećem muzeja (ICOM) te neformalnom mrežom tijela kaznenog progona i stručnjaka nadležnih u području kulturnih dobara (EU CultNet). Komisija bi mogla razmotriti pokretanje projekata za digitalizaciju afganistanskih kulturnih artefakata prisutnih u Europi, a možda i u drugim zemljama, koji su već u optjecaju. Cilj bi bio poduprijeti otkrivanje ukradenih artefakata iz Afganistana. Mogla bi se razmotriti mogućnost sveobuhvatne i privremene zabrane uvoza kulturnih dobara iz Afganistana. Komisija treba uspostaviti sustav brzog reagiranja u kontekstu predstojećeg akcijskog plana o nezakonitoj trgovini kulturnim dobrima kako bi se osigurale hitne mjere.

23. **Krijumčarenje migranata i trgovina ljudima:** institucije i tijela EU-a, relevantne agencije iz područja pravosuđa i unutarnjih poslova, npr. Europol, Eurojust, Frontex, i države članice trebali bi pojačati postojeće napore, posebno putem EMPACT-a i mogućeg uključivanja u operativni akcijski plan za 2022.²⁵, u borbi protiv organiziranog kriminala i terorističkih skupina koje olakšavaju i financijski iskorištavaju krijumčarenje migranata i trgovinu ljudima. U tom kontekstu EU bi trebao ojačati suradnju sa zemljama u susjedstvu Afganistana, kao i sa regionalnim partnerima. Postoji potreba za suzbijanjem instrumentalizacije migracija u političke svrhe i drugih hibridnih prijetnji kao sigurnosnog rizika²⁶.
24. Moglo bi se razmotriti i stavljanje naglaska na Afganistan u okviru **inicijative EMPACT za borbu protiv financijskog kriminala i pranja novca** s obzirom na njezinu horizontalnu i međusektorsku dimenziju, kako bi se poduprle financijske istrage povezane s kriminalnim aktivnostima kojima se financira terorizam. EU treba pomno pratiti buduće afganistanske politike i prakse u području borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma te pravodobno razmotriti sljedeće korake.

²⁵ Prioritet krijumčarenja migranata, prioritet trgovine ljudima i zajednički horizontalni strateški cilj pružanja krivotvorenih i lažnih isprava koje omogućuju kriminal.

²⁶ Vijeće EU-a („pravosuđe i unutarnji poslovi”) 31. kolovoza 2021. navelo je da će „odgovoriti na pokušaje instrumentalizacije nezakonitih migracija u političke svrhe te druge hibridne prijetnje, među ostalim razvojem novih alata”.